

Entzute-prozesuaren aurretiko txostena

Busturialdea-
Urdaibai

Sarrera

Txosten honek Busturialdea-Urdaibai eskualdean Guggenheim Bilbao Museoa eskualdean zabaltzeko aukerari buruz egindako entzute-prozesuaren lehen aurkikuntzak jasotzen ditu. Orain arte, 500 elkarrizketa indibidual baino gehiago, interpretazio kolektiboko bost saio eta Giza Garapen Iraunkorrari lotutako eragileen eta ekimenen mapatze zehatza egin dira eskualdean, erronka horren konplexutasuna eta eztabaidaren sakontasuna hobeto ulertzeko.

Jasotako narratibek ingurugiroaz, memoriaz, ekonomiaz, mesfidantzaz eta itxaropenaz hitz egiten dute. Lurralde bizia eta borrokan dagoena aipatzen dute, kontserbazioaren eta garapenaren, errotzearen eta eraldaketaren, turismoaren eta industriaren, iraganaren eta etorkizunaren artean tentsio legitimoak dituena. Dokumentu hau eztabaida ulertu eta aberasteko ahalegin zintzoa da. Txosten honek ez du eztabaida ixtea bilatzen, baizik eta haren jarraipena ahalbidetuko duen oinarri sendo eta kokatua eskaintzea.

Txostenak bost atal ditu:

I. Esparru teorikoa. Erronka sozial konplexuak eta trantsizio sozioekologikoak.

II. Metodologia. Entzutea, mapeatzea eta talde-interpretazioa.

III. Narratibak. Prozesuak orain arte egindako aurrerapenak. Identifikatutako lehen patroik narratiboak.

IV.- Lehen ondorioak. Gobernantzari eta garapenari buruzko hausnarketak.

V Hurrengo urratsak.

Halaber, **eranskinetan** jasota daude lanaren ikuspegi xehea, terminoen glosarioa eta erabilitako bibliografia.

Narratibak

- Entzute prozesuan bost narrazio-patroi identifikatu dira: aurrean posizionatzeko modu desberdinak, eta, zabalagoa den ikuspegitik, eskualdearen etorkizunarekin duten harremana. Eredu hauek, izatetik urrun homogeneousoak edo itxiak izatetik, ahots pluralak biltzen dituzte —adinean, generoan, ideologian edo lanbidean desberdinak—, eta partekatzen dituzte argudioak, kezak edo antzeko lehentasunak.
- Garrantzitsua da azpimarratzea ez direla behin betiko ereduak. Txosten honek eta datozen hilabeteetako entzuteko prozesuak patro horiek sakondu eta aberastuko dituzte.
- Bestalde, nahiz eta emaitzen aurrerapen bat izan, oso garrantzitsua da ulertzea ez duela esan nahi patro horien prebalentzia adierazten duenik.

001

Lehen patroi narratiboa

“Guggenheim museoa Urdaibaira zabaltzearen aurka nago erabat”.

Lehen patroi hau eskualdean museoa handitzeko aukeraren aurkako jarrerarik zuzenena da. Bere helburu nagusia da proiektu hori ez gauzatzea, eta uste du eztabaida gai horretan zentratu behar dela, eskualdearen garapenarekin zerikusia duten beste gai garrantzitsu batzuk badauden arren. Interpretazio kolektiboetan adin bat eta fikziozko lanbide bat esleitu badizkiogu ere, patroi horren beraren barruan belaunaldi, genero, okupazio edo ideologia eta posizio politiko ezberdinek bat egiten dute. Bere argudioak sendoak dira: museoa Muruetako hezegunean kokatu ahal izateak ez du indarrean dagoen legedia errespetatzen, ez dago proiektuari buruzko informazio nahikorik eta erabakiak herritarren borondatearen kontra hartu dira.

002

Bigarren patroi narratiboa

“Handitzearen aurka nago, baina eskualdearen garapenaz hitz egin nahi dut”.

Bigarren patroi hori ere museoa handitzearen aurka dago, baina eztabaida eskualdearen garapenean zentratzea beharrezkoa dela uste du. Lehentasun edo premiazko kontua da. Patroi hori ideologia, genero eta belaunaldi ezberdinek ere partekatzen dute. Patroi honetan jasotako narratibek Urdaibai geldi eta gainbeheran dagoela diote. Eskualdeko Plan Estrategiko berriaren baitan instituzioak bultzatzen ari diren proposamenak eta lehentasunezko jarduera-eremu izendatzea (ZAP) ezagutu arren, inbertsio ekonomikoa nahikoa ez dela uste dute, azalekoa izan da eztabaida, eta hain kritikoak ez diren eragileetara mugatua.

003 Hirugarren patroi narratiboa

“Alde nago, zerbait egin behar dugu”.

Patroi horrek ordezkatzeko dituzten museoaren balizko handitzearen alde daudenak. Gainbehera egoera baten aurrean inizatiba hartu behar dela da bere argudio nagusia. Bere hitzetan, instituzioek ekimen traktore eta disruptiboak planteatzeko ardura eta zilegitasun demokratikoa dute eta kritikak sor daitezkeela jakitun diren arren, beti berria zalantzan jartzen dela argudiatzen dute... funtzionatzen duen arte. Normalean erakundeak kritikatzeko ditugula uste dute, nahikoa ez egiteagatik, eta egiten dutenean, zalantzan jartzen dituzte. Bilboko Guggenheim museoarekin gertatu zenarekin alderatu dute: hasierako gaitzespena, eta babes orokorra, eragin positiboa ikusi ondoren.

004 Laugarren patroi narratiboa

“Egiten den moduaren arabera, ez daukat behar adina informazio”.

Laugarren patroia honek ez du posizio guztiz definitua eta ekimenaren garapenaren arabera, museoaren handitzearen alde edo kontra agertuko liratekeen pertsonak ordezkatzeko dituzte. Aurreko patroiekin partekatzen dute informazio faltaren kritika, eta horregatik uste dute ezin dutela jarrera argirik izan.

005 Bosgarren patroi narratiboa

“Nire iritziak ez ditu
gauzak aldatuko”.

Prozesu parte-hartzaileei eta instituzionalei dagokienez, ezintasuna, desafekzioa eta eszeptizismoa adierazten duten pertsonak dira bosgarren eredu horren ordezkari nagusiak. Haien ustez, haien ahotsak ez du erabakien norabidea aldatzeko adina kontatzen. Askotan ziurtzat ematen dute instituzioek erabakia hartua dutela, eta beraz, parte hartzeak ez du zentzurik. Patroi horri atxikitako pertsona batzuk entzute-prozesuan parte hartzen ari dira, baina eszeptizismoz egiten dute.

Lehen ondorioak

1. Aniztasuna

Entzute-prozesuaren lehen fase honen lehen ondorioa da parte-hartzea oso anitza eta aktiboa izaten ari dela. 500 narratiba baino gehiago bildu ditugu dagoeneko, eta beste 400 pertsona identifikatu ditugu elur-bola prozesuaren bidez, hurrengo hilabeteetan elkarrizketatuko ditugunak. Narratiba horietako gehienak prozesu honetarako prestatutako plataforma digitalean irakur daitezke oso-osorik, modu anonimoan eta parte-hartzaileen berariazko baimenarekin. Benetan eskertzen dugu pertsona hauek Agirre Lehendakaria Centerren lanean erakutsi duten konfiantza eta errespetu osoz hartzen dugu prozesuan ez parte hartzea erabaki dutenen jarrera. Gure helburua da batzuen eta besteen iritziak sakon ulertzea, eta haien ikuspegia txosten honetan islatzea.

2. Alborapen metodologikoa

Entzute prozesuak 5 narratiba nagusi identifikatu ditu orain arte. Lantzen ari garen lagina dagoeneko esanguratsua den arren, oso garrantzitsua da gogoraraztea emaitzen aurrerapen horrek **ez duela prebalentzia esan nahi**. Elur-bolaren prozesuaren bidez, lehenengo fasean, pertsona interesatuenen eta aktiboenen iritziak jasotzen dira, eta, beraz, azken emaitza desitxuratu egin daiteke.

Datozen hilabeteetan ikusiko dugu eredu horiek berresten diren edo ñabardurak eta zuzenketak sartu behar ditugun.

Gure ustez, oraindik falta da **pertsona migratuen iritzi gehiago jasotzea, pertsona gazteenen eta zaharreneen** ikuspegia hobeto ulertzea, eta lurraldeko kultura-eragile nagusia.

3. Elkarlaneko gobernantza

Identifikatutako 5 narratibak bat datoz esatean ez dela nahikoa informazio egon proiektuari buruz, eta beharrezkoa dela halako ekimenei ekiteko modua birplanteatzea. Alde zein kontra daudenek, eta batez ere iritzi definiturik adierazten ez dutenek, uste dute ez dutela beharrezko informaziorik, eta denbora errealean partekatze eskatu diete euskal erakundeei. Gardentasunak dagoeneko ematen ari diren urrats ezberdinei buruzko zalantzak uxatu litzakeela uste dute.

Eskaera horrekin batera, garrantzi handiko proiektu estrategikoei heltzeko moduari buruzko **gogoeta sakonago bat** dator. Berariaz, "lankidetzaren gobernantzaren" ikuspegia txertatzeko beharra planteatzen da, non erakundeek gizarte-eragileekin, enprekin eta ezagutza-zentroekin hitz egingo duten prozesu osoan, ez soilik hasieran edo amaieran. Euskal osasun-sistemaren eraldaketa, energia-eredua edo segurtasun-politikak eztabaidatzeko lankidetzaren gobernantzako foro berriak ireki diren bezala, horrelako ekimen estrategikoei antzeko jardueraren ereduari jarraitu beharko liokete.

4. Sakondu beharra

“Egiten den moduaren arabera” eta “nire iritzia ez du kontatzen” narratibak zabaltzearen aldeko edo kontrako iritziekin lotuta egon daitezke. Entzute-prozesuak gai horietan sakondu beharko du profil horiek bereizteko. Aurkitutako iritzia sortzen dituzten eztabaida sozial guztietan bezala, bildutako narratibek ere uste dute nolabaiteko zailtasuna egon daitekeela auzi honi buruzko iritzi publikoak adierazteko, eta entzute-prozesuak ahalegin berezia egin behar duela balizko narratiba ezkutatu horiek identifikatzeko.

5. Giza Garapen Iraunkorra

Desberdintasunak eta ñabardurak gorabehera, narratiba guztiak Giza Garapen Iraunkorrarekiko konpromisotik eraikitzen dira. Biosfera erreserba bultzatzeko lanean hamarkadak daramatzaten pertsonen ustez, oso bilakaera positiboa gertatu da eskualdean. **Lehen, biosferaren erreserba deklaratzeko garapen ekonomikorako balizko oztopo gisa ikusten zen, eta narratiba honek bilakaera positiboa izan du.**

Gaur egun, museoaren aldeko eta kontrako iritzia aurkitzen ditugu, baina narratiba ezberdinen gainetik patroikomunak daude eta narratiba hauek eraikitzeke erabiltzen diren argudioak antzekoak dira: (1) beharrezkoa da ingurunearen babes berezia (erreserba naturala delako) eta eremuaren garapen sozio-ekonomikoa konbinatzea; (2) turismo-eredu baten alde egin behar dugu, kontuan hartuko dituen sortzen dituen inpaktu negatiboak, batez ere enpleguaren kalitatean, eragin zuzena etxebizitzaren prezioen igoeran eta garraio-sistemen saturazioan. Adostasun handia dago gai honen inguruan eta gaur egun arte, oso aipagarria da klima aldaketari buruzko narratiba “negazionistari” jaso ez izana edo giza garapen iraunkorrari lotutako balioen esparrutik kanpo kokatzea.

6. Garapen-eredua

Identifikatutako patroien gehienek uste dute **sakoneko eztabaida** eskualdeko garapen-ereduarekin lotuta dagoela. Busturialdeak beharrezko baldintzak betetzen ditu mundura proiektatzeko, garapen soziala, ekonomikoa eta ingurumenaren babesa uztartzeko gai den berrikuntza eta esperimentazio aurreratuko laborategi gisa. Orain arte, entzuteko prozesua eta eskualdearen garapenerako plan estrategikoari lotutako lanak paraleloan joan dira, baina etorkizunean elkarri lotuta egon litezke.

Ahots horiek turismo eredu berri bat eskatzen dute, eta egungo ereduak sortzen dituen etxebizitza eta garraio arazoei irtenbide zehatzak eskaintzea. Narratiba guztiak bat datoz esatean azken 10 urteotan aldatu egin dela euskal gizarteak turismoaren balioa ulertzeko duen modua, eta ez Urdaibain bakarrik. Duela hamarkada bat, modu positiboan interpretatzen zen garapen-bidean dagoen eskualde batera bisitariak erakartzea; gaur egun, berriz, askoz ikuspegi kritikoagoa dago sortzen dituen inpaktu errealei buruz. Lehen oparotasunaren sinonimo zena, gaur egun zalantzak eta erresistentziak sortzen ditu, etxebizitzan, mugikortasunean, zerbitzuetan eta gizarte-kohesioan duen eragin zuzenagatik.

7. Kokapena elementu sinboliko gisa

Museoaren balizko kokapena kontu zentrala da. Entzute-prozesuari esker, egiaztatu ahal izan da ez dagoela aurrez aurreko aurkakotasunik kultura-azpiegitura berriak garatzeko aukeraren aurrean. Hala ere, Muruetan kokatzeak zeharka arbuioa sortzen du profil ezberdinetan eta frikzio sinboliko puntu bilakatu da, komunitatearentzat ingurumen, historia eta emozio balioz betea. **Museoaren kokapen posibleen kokapena, dimentsioa eta izaera birpentsatzeak eztabaida berrabiaraztea ahalbidetuko luke.**

Murueta atmosfera afektibo gisa

Escalera de participación de Sherry Arnstein, 1969

Murueta ez da leku fisiko bat soilik: esanahi kolektiboz betetako espazio sinbolikoa da. Ben Anderson-en arabera (2009), espazioek atmosfera afektiboak sortzen dituzte: afektu-modu partekatuak, norbanakoa gairiditzen dutenak baina barne-barnean sentitzen direnak, pertzepzioak eta ekintzak eraturik. Hezegunearen 945 hektareek lurralde-harrotasuna, memoria historikoa, erakundeen utzikeriagatik irain sentsazioa eta hezegunearen babeserako narratibak uztartzen dituzte. Ez da bakarrik ingurune natural bat, orain identitate eta politika sinbolo bat ere bada. Horrelako espazio batean esku-hartzeak bere dimentsio hirukoitza ulertzea eskatzen du: materiala (hezegunea eta lur kutsatuak), diskurtsiboa (erreserba babestuko edo inposizioko narratibak) eta afektibo-sinbolikoa (mesfidantza edo erresistentziako atmosferak). Dimentsio horiek giro kolektiboa sortzen dute, eta horrek eztabaida eraikitzailea galarazten

du, konplexutasuna aitortzen ez bada. Gainera, parte-hartzea Arnsteingo eskaileratik aztertzen badugu (1969), ikusiko dugu gaur egun komunitateak maila baxuetan hautematen duela parte-hartzea (informazioa, kontsulta), eta hori tokenismo gisa ulertzen da: parte-hartze horrek ez die erabakitzeke benetako ahalmenik ematen. Hau da, informazioa edo kontsulta egiten zaie, baina haien ahotsak ez ditu emaitzak eraldatzen. Benetako eraldaketak elkartere-ereduetara edo herritarren botere-eredura eskalatzea eskatzen du; informatzeaz edo kontsultatzeaz gain, erabakitzeke ahalmena partekatzen da, benetako lankidetzagobernantza-ariketa batean. Laburbilduz, atmosfera afektiboz eta sinbolismo kolektiboz betetako lekua da Murueta. Kokagune tekniko edo turistiko gisa soilik lantzeak ez du haren dentsitate materiala, diskurtsiboa eta emozionala ezagutzen.

8. Museo-proiektua

Kultura-industrietan espezializatuagoak diren narratibek museo-proiektuaren argitasun eta definizio handiagoa eskatzen dute. Kontinentea aurkeztu dela uste dute, baina gutxi hitz egin da halako azpiegitura berri baten edukiaz eta egokitasunaz. Orain arte elkarrizketatutakoek eraldatzeko bokazioa duen **proiektu estrategiko ororekin identifikatzeko eta eskualdearen identitatearekin lotzeko** beharra erakutsi dute. Sektore horien iritziz, artearen eta naturaren espezializazioak ez luke bateraezina izan behar **abangoardiako euskal arte garaikideak presentzia handiagoa** izatearekin.

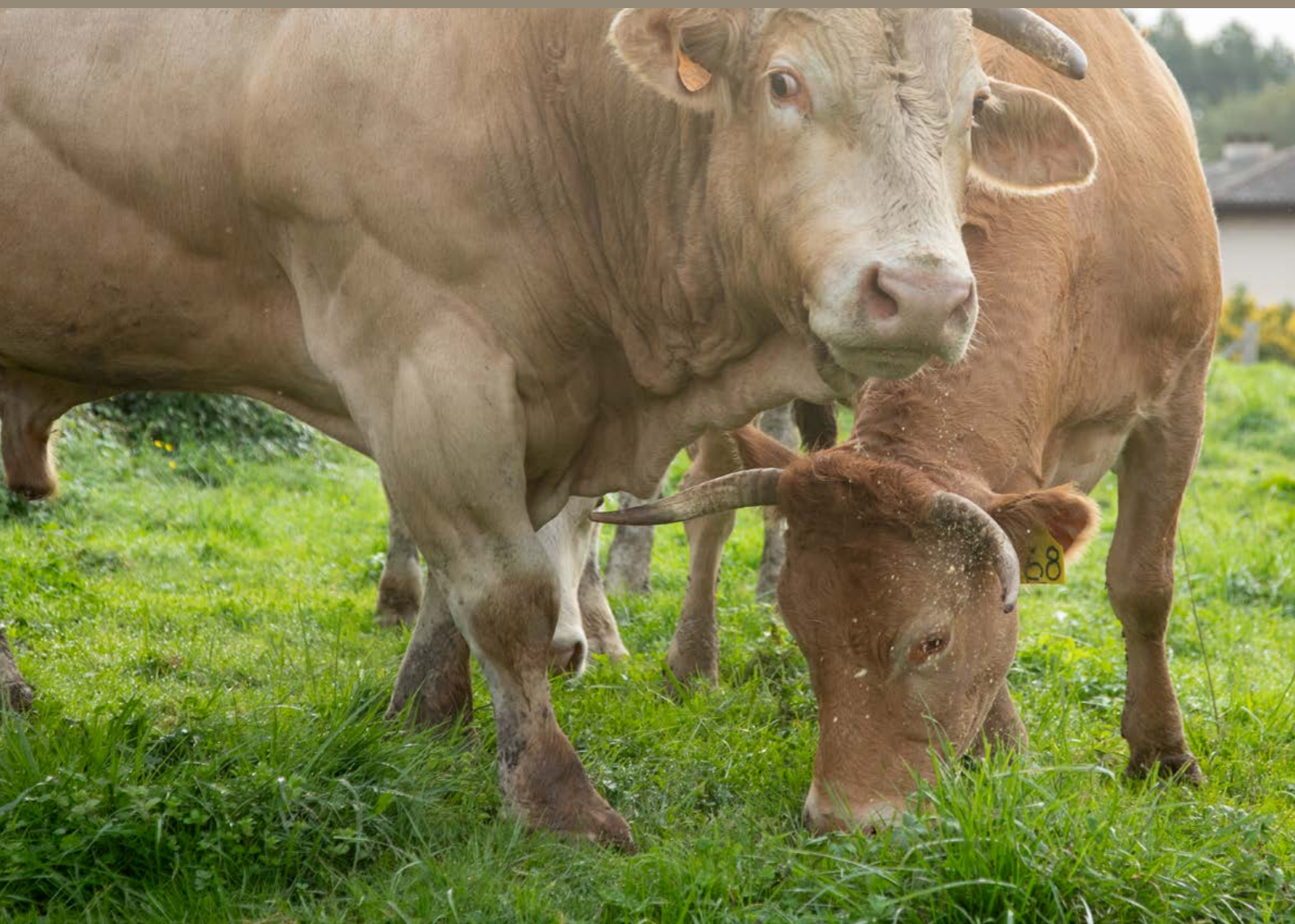
9. Kontraesanak Normala denez, narratiba guztiek kontraesanak dituzte. Ingurumen-konpromisoak eskatzen ditugu, gure eguneroko bizitzan aplikatzen ez ditugunak. Turismo eredua kritikatzeko dugu, baina gero ahal dugun neurrian, gure inguruan edo beste leku batzuk bisitatzen ditugunean, etekina ateratzen dugu. Entzute-prozesu horrek kontraesan horiek bistaratzeko eta naturaltasunez onartzeko aukera ematen du, eztabaida publikoak besteen iritzietan dagoen egia-zatia onartzeko eta geure jarrerekin autokritikoagoak izateko aukera eman diezagun.

10. Politikatik erantzun

Prozesu hau ez da loteslea, baina zilegi bezain arrazoizkoak diren galderak eta iradokizunak identifikatzea ahalbidetzen ari da. Erakundeei dagokie irizpenak baloratzea eta beren iritzien eta etorkizunean izan ditzaketen jardueren berri ematea. Entzute sakonaren ikuspegiak ez du erabakia ordezkutzen, baina denboran iraungo duten politika publikoak diseinatzeko oinarria eskaintzen du, herritarren zentzu-esparruak ulertzeko ahalegin berezia egiten baitute. Maila sakonago batean, eztabaida honek aukera ematen digu hitz egiteko zer garapen eredu nahi dugun eskualderako (eta Euskal Herri osorako) eta nola aktibatu behar diren gobernantza kolaboratiboko prozesuak ikuspegi komunitario indartsu batekin.

Hurrengo urratsak

- 1. Entzute prozesuarekin jarraituko dugu.** Datozen hilabeteetan testigantzak jasotzen jarraituko dugu, oraindik behar adina ordezkatura ez dauden ahotsak sartzeko: gazteak, adinekoak, migratuak, arrantzaleak eta ostalaritzako profesionalak, besteak beste. Guztira, banakako 1000 narratiba bilduko ditugu.

- 2. Ikerketan profilak eta patrioiak fintzea.** Entzute-fasea etengabeko jardunbidetzat hartzen da, eta taldeko interpretazio-saioen bidez berrelikatzen da. Ikerketak aurrera egin ahala, profilak finduz joango dira, patrioi berriak txertatuz eta eskualdeko bizitza sozial, politiko eta kulturala egituratzen duten narratiben ulermena eguneratuz. Hori guztia prozesu honetarako prestatutako tresna digitalean irauliko da, eta, era berean, elkarrizketetatik ateratako aipu eta erronken analisisian sakontzeko aukera emango du.

- 3. Interseksionalitatea.** Bildutako informazioaren azterketak aukera emango digu dimentsio interseksionalak identifikatzeko, adina, generoa, hizkuntza, errotzea, sektore ekonomikoa eta abar gurutzatuz, desberdintasunak edo inpaktu-alborapenak hautemateko.

- 4. Denboraren arabera bilakaera.** Fase honetan narratiben denborazko bilakaera ere aztertuko dugu. Abuztua eta Abendua bitarteko diskurtso nagusietan aldaketarik dagoen eta museoa handitzeko proiektuarekin lotutako diskurtso berririk agertzen den egiaztatuko dugu.

5. **Eragileen eta ekimenen mapeoarekin gurutzatzea.** Mapeoak orain arte 240 eragile identifikatu ditu 182 lotura dokumentaturekin, 194 ekimen aktiboekin eta plan estrategikoko ekimenekin, eta ekosistemaren aniztasuna eta ekintzen osagarritasuna hobeto ebaluatzeko aukera ematen du, esku-hartze maila desberdinetan. Identifikatutako patroï narratiboen azterketa sakon eta sistematikoa proposatzen da, eragileen eta ekimenen mapeoarekin gurutzatuz eta segmentazioak garatuz. Horri esker, ekintzarako arrakalak, sinergiak eta proiektzio estrategikoak detekta daitezke. Patroï narratibo bakoitza aztertuko dugu mapatutako ekimenekin eta sustatzaileekin duen lerrokatze, kontraesan edo osagarritasunari dagokionez, puntuitsuak identifikatzeko, ekimenik gabeko narratibak, eta posizio desberdinak baina kezka komunak dituzten eragileen arteko koalizio-aukerak edo sinergiak aurkitzeko.

---

6. **Etorkizuneko agertokiak modelatzea.** Narratibek aurrera begirako agertokiak eraikitzeke aukera emango digute, planteatutako iradokizun ezberdinen aurrean herritarrek izan ditzaketen pertzepzioak hobeto ulertzeko.

---

7. ALC^K, AC4-Columbia Universityrekin lankidetzan, nazioarteko adituekin mintegia egingo du urtea amaitu baino lehen, atariko emaitzak kontrastatzeko eta analisisia ikuspegi berriekin aberasteko.

---

8. **Txostenaren aurkezpena.** Fase honen amaiera gisa, 2025. urtean jasotako aurkikuntza nagusien txostena egin eta aurkeztuko da 2026. urtearen hasieran.